Aruba, Curaçao en Bonaire aan het begin van de twintigste eeuw

Hoedenvlechtsters grootste beroepsgroep

Door Marius Bremmer

Nederlandse bewindslieden en parlementariës komen regelmatig naar Curaçao om er de problemen in kaart te brengen en mee te denken over oplossingen.
Dat gebeurt al bijna een eeuw! Dat blijkt uit het recent verschenen boekje 'Aruba, Curaçao en Bonaire aan het begin van de twintigste eeuw'. Het betreft hier een initiatief van het Algemeen-Nederlands Verbond (ANV).
Het ANV heeft als doel 'op te komen voor de belangen van de Nederlandse stam en de bevordering van het Nederlandstalig onderwijs in het buitenland'.
Het boekje bestaat deels uit een heruitgave van oude nummers van het maandelijks orgaan 'Neerlandia', die gaan over Aruba, Bonaire en Curaçao. Anekdotisch materiaal ligt voor het oprapen. De tenen van de lezer gaan makkelijk krommen, als je ziet hoe er in die tijd werd geoordeeld over het Papiaments!
Bij Nederlandse matrozen - zo lezen we - was de kolonie honderd jaar geleden beslist niet populair. Er moet een bekend liedje zijn geweest, dat telkens door matrozen werd geneuried, als het woord Curaçao viel: 'Curaçao, Curaçao, Ik heb het land aan jouw', gevolgd door discriminerende uitlatingen over de gekleurde bevolking, en dan 'Verga maar Curaçao!' Het blad 'Neerlandia' zegt hierover: "En toch kunnen onze matrozen oordelen over vuile toestanden in havenplaatsen. Hun verwensching duidt meer op een groote minachting van het soort plebs aldaar, dan van de algemeene toestanden op het eiland zelf, want er is waarlijk geen land ter wereld, waar de gastvrijheid zoo wordt geëerbiedigd."
In 1901 nam de Tweede Kamer - naar aanleiding van een reis van kamerlid H.H. van Kol - een motie aan, waarin werd aangedrongen op een plaatselijk onderzoek naar de economische toestanden in De West en naar de beste middelen om daarin verbetering te brengen. De voormalige negerslaven op de Caribische eilanden leefden in honger en armoede. Op Curaçao, zo lezen we, was alleen welstand bij de blanke protestanten, bij een grote groep joden en bij (toen ook al!) uitgezonden Nederlandse ambtenaren.
De hoedenvlechters waren nota bene de grootste beroepsgroep op de eilanden. Rond 1905 werkten 7000 personen in de hoedenbranche.
Meer dan 75procent van de waarde van de uitvoer van Curaçao betrof strohoeden!
Pas met de begonnen aanleg van het Panamakanaal in 1907, ontstond er in Nederland weer meer belangstelling voor de koloniën in De West. Curaçao hoopte door de aanleg van het kanaal op een herleving van de handel en een terugkeer van de welvaart. Die verwachting was niet zo vreemd, want het Panamakanaal ligt dicht bij de Antillen en de haven van Willemstad kwam dichter te liggen bij belangrijke vaarroutes. Curaçao had duidelijke voordelen, zoals goede en goedkope werkkrachten, snel en goedkoop kolen laden en lage loods-en havengelden.
Belangrijker nog was de volledige modernisering van de natuurlijke haven in 1913. De havenmond van de St. Annabaai werd verbreed tot 80 meter en uitgediept tot 10.80 meter beneden Curaçaos peil. Het 'Rif' bij de ingang van de Annabaai werd gedempt en er kwam betere havenverlichting. Bovendien kwam er een aanlegplaats voor schepen over een lengte van twee- tot driehonderd meter én een openbare verkeersweg langs de gehele oostzijde van de St. Annabaai.
Pas met de komst van de raffinaderij van Shell op Curaçao (1918) - de haven was er klaar voor- en die van Esso op Aruba (1924) wordt de business weer 'booming'.
De gedeeltelijke heruitgave van de ABC-nummers van Neerlandia uit 1905, 1907 en 1911 is verzorgd door het Nederlandse oud-kamerlid en oud-burgemeester Henk Waltmans en de oud-journalist Geert Groothoff. De beslist betaalbaar gehouden uitgave heeft historische en illustratieve waarde voor wie geïnteresseerd is in de geschiedenis van de Benedenwindse eilanden.
Talrijke onderwerpen zoals handel, scheepvaart en nijverheid worden behandeld. Het geheel is verfraaid met foto's van de rond de vorige eeuwwisseling beroemde Antilliaanse firma Soublette et Fils.
Ook is een lijst opgenomen van de leden die het ANV in het begin van de twintigste eeuw had op de ABC-eilanden.

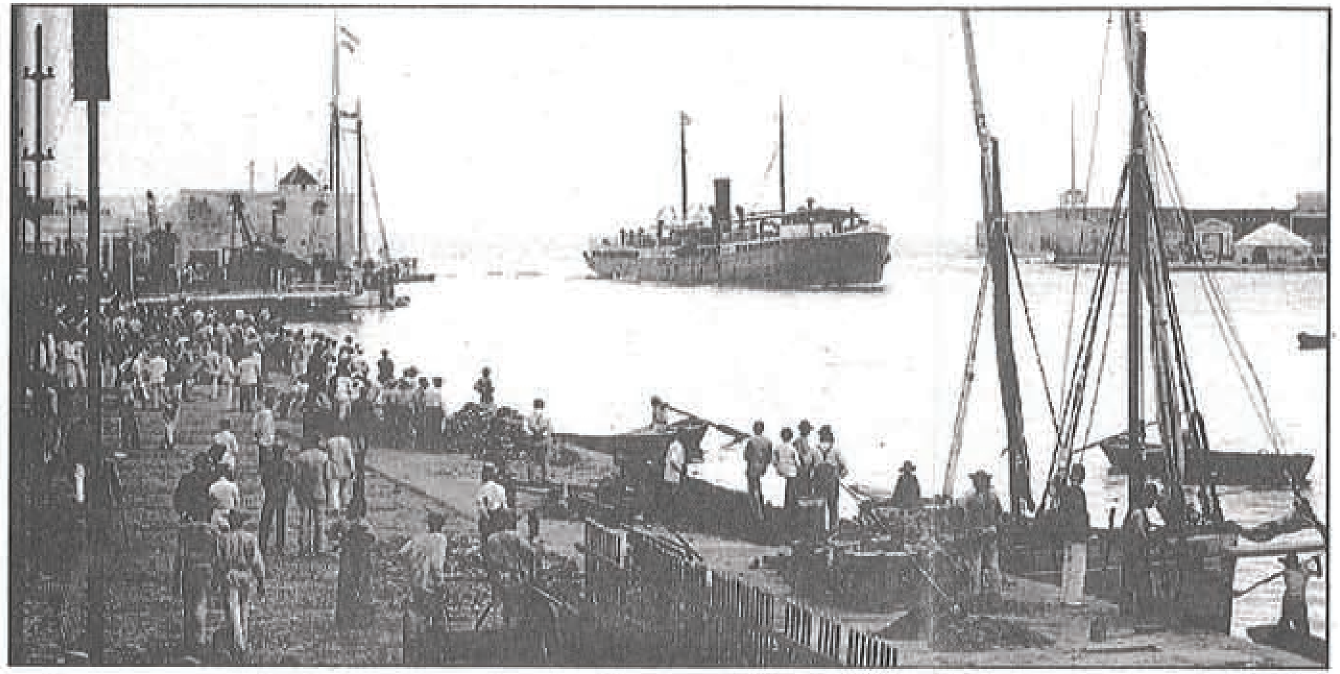
De haven van Willemstad in de jaren twintig van de vorige eeuw.
Foto: omslag boek Soublette et fils, photography around 1900

'Aruba, Curaçao en Bonaire aan het begin van de twintigste eeuw', door Henk Waltmans en Geert Groothoff. Uitgeverij Verloren, Hilversum. Aantal pagina's 96. ISBN 90-6550-168-1